söylem

FİLOLOJİ DERGİSİ

e-ISSN: 2548-0502

Aralık/December 2023 * 8(3) 20

söylem
FİLOLOJİ DERGİSİ

SÖYLEM JOURNAL OF PHILOLOGY

Yıl / Year **8** ■ Sayı / Issue **3** ■ Aralık / December **2023**
e-ISSN 2548-0502 ■ **DOI** 10.29110/soylemdergi

Söylem, nisan, ağustos ve aralık aylarında olmak üzere yılda üç kez yayımlanan, uluslararası alan dizinleri ve Ulakbim Tr Dizin tarafından taranan hakemli-bilimsel bir e-dergidir.
(Söylem is a refereed e-journal published three times a year, April, August and December)

YÖNETİM / EDITORIAL BOARD

Başeditör / Editor in chief : Prof. Dr. Oktay Yivli
Dilbilim alan editörü / Linguistics editor : Doç. Dr. Sevtap Günay Köprülü
Edebiyat alan editörü / Literature editor : Dr. Öğr. Üyesi Birsel Sağıroğlu
İngilizce alan editörü / Editor in English : Dr. Öğr. Üyesi Başak Ergil
Teknik editör / Technical editör : Doç. Dr. Murat Gür
Koordinatör / Coordinator : Dr. Bilal Öngül
Editör yrd. / Assistant editors : Uzm. Senem Gezeroğlu
Dr. Öğr. Üyesi Gizem Ece Gönül
Arş. Gör. Dr. Ahmet Duran Arslan
Doktora: Nilay Bilir, Merve Gün, Burak Biçer

ULUSLARARASI YAYIN KURULU / INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Marija Djindjic	Serbian Academy of Sciences and Arts	SERBIA
Prof. Dr. Juliboy Eltazarov	Silk Road International University of Tourism	UZBEKISTAN
Prof. Dr. Oktay Yivli	Mugla Sıtkı Kocman University	TURKEY
Assist. Prof. Dr. Gulnaz Fayzulla	Akhmet Yassawi University	KAZAKHISTAN
Assoc. Prof. Dr. Kemale Umudova	Baku Slavia University	AZERBAIJAN
Assist. Prof. Dr. Bagdagul Musa	The University of Jordan	JORDAN

Yayıncı / Publisher : Yusuf Çetin
Sekreterya / Secretariat : İsmail Arslan
Facebook : https://www.facebook.com/soylem.soylem.1
İletişim / Contact : http://dergipark.org.tr/soylemdergi
soylemdergi@hotmail.com
Dizgi ve tasarım / Interior design : Günce Yayınları **www.gunceyayinlari.com**

Tarandığı Dizinler / Indexes :

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Mustafa Argunşah	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Medine Sivri	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. S. Dilek Yalçın Çelik	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus Balcı	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Sefa Yüce	Gazi Üniversitesi

BU SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES OF THIS ISSUE

Ahmet Gökhan Biçer	Ahmet Karakuş	Ahmet Metehan Şahin
Alaz Pesen	Arman Besler	Ayşe Eda Gündoğdu
Ayşe Yılmaz	Ayşegül Ergişi	Bahanur Garan Gökşen
Baturay Erdal	Bedia Koçakoğlu	Berna Akyüz Sizgen
Betül Ertek	Beyhan Kanter	Burak Telli
Bülent Çağlakpınar	Bülent Sayak	Cansu Oral
Catherine Macmillan	Cüneyt Özata	Didem Tuna
Dilek Öztürk Yağcı	Dinçer Apaydın	Ebru Özgün
Elmas Şahin	Emre Bekir Güven	Emrullah Şeker
Erden El	Eren Bolat	Erkan Hirik
Erkan Zengin	Ersoy Gümüş	Esat Ayyıldız
Esin Kumlu	Esra Ünsal Ocak	Faruk Dündar
Faruk Manav	Fatma Demiray Akbulut	Fatma Kaba
Gökhan Tunç	Göksenin Abdal	Gözde Begüm Aküzüm
Gülden Yüksel	Hacer Tokyürek	Hakan Atay
Hilal Erkazancı Durmuş	Hüseyin Yıldız	Jale Coşkun
Kaan Tanyeri	Keziban Topbaşoğlu Eray	Kubilay Aktulum
Leman Gürlek	Linda Mığdıs Şeker	Mahmud Kaddum
Maksut Yiğitbaş	Mehmet Ali Yolcu	Meral Camcı
Metin Akyüz	Muazzez Uslu	Muharrem Dayanç
Murat Bayrak	Murat Kalelioğlu	Murat Öğütçü
Mustafa Apaydın	Mustafa Sarıca	Neşe Erenoğlu
Nilüfer Denissova	Olgahan Bakşi Yalçın	Onur Aydın
Orhan Oğuz	Ömer Faruk Ateş	Özge Altıntaş
Özge Sönmez	Özge Sönmez	Özlem Gülgün Güner
Rahman Özdemir	Sabri Gürses	Saman Hashemipour
Sevcan Yılmaz Kutlay	Sevim Şermet	Sultan Komut Bakınç
Sümbül Begüm Körtelli	Şamil Yeşilyurt	Şule Yılmaz
Taner Namlı	Tolga Bayındır	Türkan Yeşilyurt
Uğur Yönten	Ümmühan Bilgin Topçu	Yasemin Bayraktar
Yeliz Akar	Yunus Balcı	Zafer Ceylan
Zeliha Duran	Zühal Ölmez	Zümre Gizem Yılmaz Karahan

Araştırma Makalesi
Research Article

ISSN 2548-0502 söylem FİLOLOJİ DERGİSİ **2023;** *8(3):* 928-950

AZOUZ BEGAG'IN ŞABALI ÇOCUK (LE GONE DU CHAÂBA) ADLI GÖÇ ROMANINDA DİLSEL-ANLATISAL YAPI VE İZLEK*

PROF. DR. **ALİ TİLBE*** **-** DR. ÖĞRETİM ÜYESİ **YUSUF TOPALOĞLU****

Öz

Bu araştırmada dil aktarımı kuramı ve anlatısal söylem bağlamında Azouz Begag'ın *Şabalı Çocuk* (*Le Gone du Chaâba*) adlı romanında, roman kişilerinin kullandığı Arapça-Fransızca arasında oluşan aradil ve nitelikleri ile *Şabalı Çocuk'un* yabancı ekin içerisinde yer edinme ve kimlik arayışı izlekleri ele alınmıştır. 1960'lı yıllardan başlayarak Mağrip kökenli insanlar daha iyi bir yaşam sürmek ereğiyle Afrika'dan Fransa'ya göçerek, çoğunlukla bu ülkenin yörekentlerinde yaşamaya başlamışlardır. Kuzey Afrika'dan göçen ya da Fransa yörekentlerinde doğup yetişen Kuzey Afrika kökenli göçerlerin, düşledikleri yaşama kavuşmak bir yana, daha kötü yaşam koşullarıyla karşılaşmaları, çektikleri üzünç ve geniş toplumun uyguladığı toplumsal dışlanma ile ötekileştirme, anlatımını 1980'li yıllarda gizli sözcük üretimi yöntemiyle gelişen *Verlan Dili* ve aynı süreçte ortaya çıkan *Beur (Fr. Arabe) Yazını*'nda bulmuştur. 1983 yılında okurla buluşan Mehdi Charef'in *Le thé au Harem d'Achi Ahmed*'i, bu yeni türü belirgin nitelikleriyle yansıtan ilk roman olma özelliği taşımaktadır. *Şabalı Çocuk* romanının da ilginç örneklerinden olduğu bu türde çoğunlukla Fransızca ve Arapça tekil birinci ve üçüncü kişi öyküleme uygulayımları kullanılır, Fransızcanın yanında yapısal ve biçimsel değişikliklere uğratılan farklı dillerden sözcüklere de rastlanır. Bu yazın akımı, 1990'lı yıllarda yeni bir yazar dalgasının ortaya çıkmasına ve 2005 yılından sonra da *Yörekent Yazını* gibi yeni yaklaşım ve adlandırmalarla gelişimini sürdürmüştür. Bu yazarlardan Begag, romanları aracılığıyla Kuzey Afrika kökenli göçerlerin özekin ve özkimlik arayışlarının sözcüsü olmuştur. Fransa'ya yerleşen Cezayir kökenli göçerlerin acıklı durumuna ve Fransız dili ve ekininin onlar üzerindeki etkilerine odaklanan *Şabalı Çocuk* romanında, Arapça sözcükler ve Fransızca terimler yapısal ve anlamsal değişime uğrayarak bir arada kullanılır. Biz bu araştırmada, romandaki dilsel-yapısal değişim ve dönüşümler ile özekin ve özkimlik arayışı gibi temel izlekleri çözümlemeyi erek edinmekteyiz.

Anahtar sözcükler: Mağripli göçmenler, Beur Yazını, Verlan Dili, *Şabalı Çocuk*, Azouz Begag, Yörekent Yazını

---

* Bu araştırma, 6-8 Ekim 2023 tarihleri arasında Aydın Didim'de düzenlenen Söylem uluslararası Filoloji Sempozyumu bilgi şöleninde, *Azouz Begag'ın Şabalı Çocuk (Le Gone Du Chaâba) Adlı Göç Romanı: Dilsel ve İzleksel Öğeler* başlığı altında sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş makale biçimidir.

* İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, ali.tilbe@iuc.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0003-4634-8822.

** İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, yusuf.topaloglu@iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2832-6902.

Gönderilme Tarihi: 11 Kasım 2023 Kabul Tarihi: 13 Aralık 2023

LINGUISTIC-NARRATIVE STRUCTURE AND THEME IN AZOUZ BEGAG'S NOVEL *THE BOY FROM SHABAA* (*LE GONE DU CHAÂBA*)

Abstract

In this research, in the context of language transfer theory and narrative discourse, in Azouz Begag's novel titled *Şabalı Çocuk* (*Le Gone du Chaaba*), the interlanguage and its qualities between Arabic and French used by the characters of the novel, and the themes of *Şabalı Çocuk*'s search for a place in a foreign culture and search for identity are discussed. Starting from the 1960s, people of Maghreb origin migrated from Africa to France to have a better life and started to live in the suburban settlements of this country. Far from achieving the life they had dreamed of before migrating, the migrants' encounters with worse living conditions, their sorrow and the social exclusion and marginalisation imposed by the wider society have found their expression in the *Verlan Language*, developed in the 1980s with the method of secret word production, and the *Beur* (Fr. Arabe) *Literature* emerged in the same period. Published in 1983, Mehdi Charef's *Le thé au Harem d'Achi Ahmed* is the first novel to reflect this new genre with its distinct characteristics. In *Beur*'s novels, mostly written in French and Arabic in the first- and third-person singular narrative voice, there are also words from other languages that have undergone structural and stylistic changes in addition to French. This literary movement continued its development in the 1990s with the emergence of a new wave of writers and after 2005 with new approaches and nomenclatures such as suburban literature. Begag, through his novels, became the spokesperson for the search for self-identity and authenticity of the nomads of North African origin. Arabic words and French terms are used together with structural and semantic changes in the novel *The Boy from Shabaa*, focusing on the pathetic situation of Algerian immigrants who settled in France and the effects of French language and culture on them. In this study, we aim to analyse the basic themes such as linguistic-structural changes and transformations in the novel and the search for self-culture and self-identity.

Keywords: Maghreb immigrants, Beur Literature, Verlan Language, *The Boy from Shabaa*, Azouz Begag, Suburban Literature

GİRİŞ

İnsanlar, yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim alanlarında siyasal, toplumsal, ekonomik ya da ekinsel bağlamda kendilerini güvende hissetmemeleri ve tehdit algısına kapılmaları sonucunda göç etmek zorunda kalırlar. Göç olayına yol açan önemli etmenler arasında sağ kalma, eğitim-öğretim-öğrenme, fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir erinç durumunda olma, korkusuzca yaşayabilme yani güvenlik, gelir adaletsizliği gibi toplumsal ve kimi zaman doğal, siyasal, ekonomik nedenler göç etmeyi kaçınılmaz kılabilir (Ekici vd., 2015; Koçak vd., 2012).

Bu bağlamda, göç eden insanlar, yeni yerleşim uzamlarında çözümü zor olan sorunlarla boğuşmak durumunda kalırlar. Ulusötesi göçerlerin en önemli sorunlarının başında, dil ve iletişim gelir. Bir yandan, iki dillilik, kimlik arayışı, ekinsel parçalanma, toplumsal uyum, bütünleşme, yalnızlık, benzeşme ya da yabancılaşma gibi konular öne çıkarken, diğer yandan, üstesinden gelmede zorluk çektikleri bütün bu sorunlarla birlikte, göçmenler genellikle bir iyelik, yabansılık, yoksunluk ya da dışlanmışlık duygularıyla iki ekin arasında gidip gelirler. Bu bölünme, onların yeni

yerleşim uzamlarına uyum sağlamaları ve bu uzamla bütünleşmelerini zorlaştırır. Ancak, sonraki kuşak göçmenlerde önemli ölçüde olmasa bile bir bütünleşme, uyum ya da benzeşim durumlarına rastlanabilir (Tilbe, 2015, s. 2; Tilbe, 2021, s. 9-11).

Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyanın birçok ülkesine, özellikle Avrupa ülkelerine göç dalgaları gerçekleşir. Fransa gibi ülkelere Afrika'dan başta Mağripli (Fas, Cezayir, Tunus) ülkelerinden yapılan göçler, Avrupa'nın dışgöç olgusunu ciddi anlamda deneyimlemesini sağlar (Sirkeci, 2009, 2012; Cohen vd., 2011; Sirkeci vd., 2013, 2015; Tilbe, 2021). İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda özellikle işgücüne gereksinim duyan Fransa, büyük çoğunluğu sömürgeleri olan Kuzeybatı Afrika ülkelerinden Mağripli göçerleri almaya başlamıştır. İlk kuşak göçerler, aileleri için daha iyi bir yaşam beklentisi ile Fransa'ya gelmelerine karşın ancak anakentlerin varoşlarında yaşam ve yerleşim alanları bulmuşlardır. Fransa'nın artırımsal gönenci için çalışmaya başlayan göçerler, zaman geçtikçe eğitim-öğretim başta olmak üzere iş ve konut bulma gibi birçok toplumsal alanda insansal gereksinimlerini karşılamakta zorluklar yaşamaya başlarlar. Üstesinden gelmekte güçlük çektikleri her türlü sorunla ve yaşamsal zorluklarla uğraşmaları yetmezmiş gibi göçerler, toplumsal dışlanmaya, ırkçılığa, aşağılanmaya ve ayrımcılığa uğrama, adaletsizlik ve eşitsizlik, geçim sıkıntısı çekme, yaşam yerlerindeki altyapı eksikliği; çevre, hava, görüntü, gürültü kirliliği; devlet desteklerinden yoksun kalma, iş gücü sömürüsü, ekinsel uyumsuzluk, dilsel ve ekinsel güçlük ve zorluklarla boğuşmak durumunda kalırlar. Fransa'nın genellikle Paris, Marsilya, Lyon gibi işleyim kentlerinin yörelerindeki varoş yerleşim alanlarında varlıklarını sürdürmeye çalışan göçerler, yaşamsal deneyimlerini seksenli yıllarda yazıya dökmeye ve radyo aracılığıyla da yaymaya başlamalarıyla *Beur Yazını* (Fr. Littérature beur) ortaya çıkar (Vitali, 2009, s. 172; Geiser, 2008).

Özellikle 1980'li yılların başlarında yeniötesi dönemde ortaya çıkarak gelişen *Beur Yazını* terimi, *Radyo Beur* yayınının başlamasıyla, 1981 yılında ilk kez Paris'te gün yüzüne çıkar. Adını, yeni iletişim biçimi olan *Verlan Dili* yöntemiyle *Arap* sözcüğündeki hecelerin yer değiştirilmesiyle elde eder. Böylece Verlan dili, Fransa'da özellikle yörekentlerde yaşamlarını sürdüren Mağripli genç kuşaklar arasında duyulur, öğrenilir, benimsenir ve kendi aralarındaki söyleşimlerin başkaları tarafından anlaşılmaması için yaygın olarak kullanılır. Bu dil, sözcükleri tersine çevirme, bölme, kesme, kısaltma, argo sözcükleri kullanma gibi işlemlerle yeni sözcükler ve söyleşim biçimleri ortaya çıkarma yöntemidir. *Beur Yazını*, ilk kez Mağripli yazar Driss Chraibi, *Les Boucs* (1955) (Tr. Tekeler)

Azouz Begag

adlı romanda temellendirilir. Ancak bu söylemin *Beur Yazını* olarak geniş kitlelere ulaşması, Cezayir kökenli *Mehdi Charef*'in 1983 yılında yayınladığı *Thé au harem d'Archi Ahmed* adlı romanıyla gerçekleşir. Fransa'da doğup büyüyen Mağripli ikinci kuşağın hem aile içinde ebeveynleri aracılığıyla geleneksel Arap ekinine hem de gündelik yaşamlarında deneyimledikleri Fransız ekinine sıkı biçimde maruz kalması, toplumsal düzlemde bir ikilem yaşamalarını kaçınılmaz kılar. Gittikçe daha çok ilgi görmeye başlayan ve geniş bir uzama yayılan bu yeni söylem Mağrip kökenli yazarların romanlarında kendine önemli bir yer bulur (Hargreaves, 2014, s. 144-145; 2005, s. 172-173; Cello, 2011, s. 190). İlerleyen yıllarda, Nacer Kettane'nın *Le Sourire de Brahim* (1985), Azouz 'ın *Le Gone du Chaâba* (1986), ve Farida Belghoul'un *Georgette* ! (1986) romanlarında, Mağripli göçerlerin aile ve okul izleklerini, yaşam koşullarını, varoşlarda varlıklarını sürdürme ve karşı karşıya kalınan bütün yaşamsal sorunları yazıya dökerler (Reeck, 2014, s. 122). 1990'lı yıllardan sonra *Beur yazını* yazarları, dönüşüme uğrayarak yeni bir görünümle *Yörekent Yazını/Kent Yazını* (Fr. Littérature urbaine / littérature des cités) yazarları olarak anılmaya başlarlar (Tilbe vd., 2020, s. 329-350).

1.2. Yörekent Yazını

Beur yazınsal eğilimi, Ferrudja Kessas (1994), Soraya Nini (1996), Minna Sif (1997), Karim Sarroub (1998) ve Rachid Djaïdani (1999) gibi yazarların 1990'lı yıllarda yeni bir yazar grubu oluşturana kadar varlığını yalnızca bu adlandırmayla sürdürür. Özellikle 2005 yılından başlamak üzere, bu eğilim, yörekentlerdeki büyük ve güçlü kent ayaklanmalarının ortaya çıkmasıyla *Yörekent Yazını / Kent Yazını* adlandırmalarıyla anılmaya başlar. Bu yeni alan, daha gerçekçi bir yaklaşımla bu göçerlerin bütün sorunlarına değinerek yazın ve dilbilim dünyasında, yeni araştırma ve eleştiri alanları doğurur. Bu iki yazın türü, ortaya çıktıkları andan başlayarak, arka arkaya çağcıl bir dilsel ve izleksel niteliklerin belirmesini sağlar. Çoğunlukla birinci tekil kişi ben-anlatıcı uygulayımından üçüncü tekil öyküleme ile özanlatıcı uygulayımına geçiş, romanların içeriğini çeşitli dillerin bir arada bulunduğu bir dilsel mozaiğe dönüştürür (Tilbe vd., 2020, s. 339).

Göçerlerde ve göç edilen geniş toplumda olduğu gibi, yazınsal alanda da değişiklikler yaşanır; *Beur Yazını*, Fransa'da yaşamını sürdüren Mağrip kökenli Kuzey Afrikalıların ikinci kuşağı tarafından ortaya çıkarılmış olduğu varsayılırsa, 1990-2000 yıllarında yörekentlerde doğup büyüyen ve varlığını sürdüren üçüncü kuşaktan söz edilebilir. 1983'te eşitlik ve ırkçılığa karşı Fransa'da yapılan yürüyüşün *Beur Yazın* alanının yaratımını etkilerken, 2005 yılında ortaya çıkan yeni bir kent ayaklanması, Fransa'da yeni bir yazar kitlesinin belirmesine yol açar. Bu yeni yazar dalgasının ortaya çıkmasıyla ilgili haberler basında yer alması ve halkın ilgisini çekmesi sonucunda, 2007 yılında Paris yörekenti olan Sarcelles'de *BanlieuePlum* adı altında *yörekent yazınının* ilk şenliği yapılmıştır (Cello, 2011, s. 192). Böylelikle zaman geçtikçe *Beur* yazınının, yeni bir adlandırılmayla *yörekent yazını*na dönüştüğünden söz edilebilir.

Başlangıçta bu iki yazın alanı arasında ciddi bir ayrım açıkça ortaya çıkmasa bile *Beur Yazını*, Mağripli Kuzey Afrika kökenli ikinci kuşağa iye yazarların etnik kökenlerini incelemeye dayanan kimlik algıları ve sorunlarını dile getirmesi bağlamında varlığını sürdürürken, Fransa'da doğup yetişen, yaşamını sürdüren ve çeşitli kökenden topluluklardan oluşan karma yazarlar ile ilişkili *Yörekent Yazını*, önemli bir ayrıcalığı bulunmayan ortak kent çevrelerinde yaşayan farklı kökenlerden gelen göçerlerin yaşam deneyimleri çevresinde döner (Hargreaves, 2014, s. 144-146).

Görüldüğü gibi, yörekent yazını daha geniş bir uzamı kapsayan bir söylem biçimi olarak Beur yazınının sınırlarını genişletmiş, başka kökenden yazarların da kendilerini dışa vurmalarına olanak veren bir eğilim olmuştur.

Yörekent romanlarının dil bakımından da yazarların sıklıkla verlan ve argo kullandıkları geleneksel *Beur* romanlarından farklılık gösterdiklerini belirtmek gerekir. Yörekent yazarlarının, kentsel gençlik ekininin evreni içinde gerçekte derinden köklü ve güçlü ritmik şiirler (ing. *Rhytm And Poem* (Rap)) veya ritmik Afrika şiiri (ing. *Rhytmic African Poetry (*Rap müzik)), kaynak canlı ses karıştırıcı (ing. *source live audio mixer*) (slam)), sinema ve Amerikan örnekleri ile ayırıcı nitelikleri de bulunur (Tilbe vd., 2020, s. 329-350).

2. BEUR VE YÖREKENT ROMANLARINDA DİL KULLANIMI

Roman incelemelerinde, *dil çeşitleri* (ağız, şive, lehçe) ve *kullanımı*, toplumsal yapıya ilişkin ipuçları vermektedir. Bütün toplumlarda, kişiler dil uygulamalarında birbirlerinden farklılıklar gösterebilir. Toplumların bu uygulamalarındaki farklılıkları, kendilerine özgü toplumsal tutum ve davranışları dışa vurabilir (Duchêne, 2002, s. 31-32).

Bu bağlamda, *Yörekent Yazını* yazarları, yazını öteki sanatsal dışavurum kalıplarıyla varsıllaştırmak isteyen yeni bir çağdaş kuşak oluşturarak, her biri kendi biçem ve yöntemiyle yazınsal yapıtlarında işçi sınıfının dilini ve yerel günlük yaşamdaki sokak dilini kullanmaya çaba gösterirler. Jean-Pierre Goudaillier, *Yörekent Yazını*'nı yeniden adlandırır ve *Kentlerde Çağdaş Fransızca* (KÇF) (Fr. Français contemporain des cités) ya da *Kentlerin Dili* (Fr. Langue des cités), *Gençlerin, Toplu Konutların ve Yörekentlerin Ağzı* (Fr. Parler des jeunes, des cités, des banlieues) gibi terimlerin kullanımı ortaya çıkar. Doksanlı yıllarda doğup yetişen ve gelişen, sokakların ve yörekentlerin ekininin bir parçası durumuna gelen KÇF, temelde sözlü bir dilsel olguyu kapsar. Yörekent romanlarında genellikle anlatı kişileri söyleşimlerinde toplumsal dile ve ölçünlü Fransızcaya bilinçli olarak yabancılaşarak gençler tarafından konuşulan dili öne çıkarıp gerçekle bağlantı kurmaya özen gösterirler (Cello, 2011, s. 197).

Gerek anlatıcı gerekse de anlatı kişileri tarafından bu dilden ödünç alınan ve kullanılan terimlerle gelişen KÇF, sürekli niteliksel ve niceliksel olarak gelişme süreci içindedir. Romanlardaki olay örgüsünün gerçekleştiği kentsel uzamlar, romanların dilini farklı dillerin sözcüklerinin bir arada bulunduğu dilsel çok katmanlı bir yapıya dönüştürür. *Beur Yazını* romanlarında yazar, farklı köken ve ekinden Arap Berber, Afrikalı, Karayipler ve Çingene toplulukların dil uygulamalarını birlikte kullanarak çoğul bir dilsel ortam sunar. Romanlarda iletişim bağlamına göre varsıl kısaltmalar, verlan dili, argo gibi dilsel çeşitlilik gösteren çağdaş bir kent Fransızcası kullanılırken, yörekent dışında yaşayan öteki insanlarla konuşulduğunda dil bütünüyle değişir, öyle ki çok daha ölçünlü bir dile başvurulduğu görülür (s. 198).

2.1. Verlan Dili

İşlevsel ve karmaşık özellikleri açısından dilbilimcileri ve özellikle Fransız toplum-dilbilimcileri uğraştırmayı sürdüren verlan olgusunun kullanımı, hem yaş, toplumsal çevre ve yerleşim yerlerine hem de gençlerin ve bütün göçer topluluğun aralarında kullandıkları argo sözcüklere bağlıdır. Verlan, sözcük olarak Fransızcada *ters*, *tersine*, *ters tarafından* anlamına gelen *(à) l'envers* → /lɑ̃vɛʁ/ sözcüğünün hecelerinin verlan yöntemiyle bölünüp hecelerin tersine çevrilmesi sonucunda *(à) vers-l'en* → /vɛʁlɑ̃/ elde edilir. Verlan görüngüsü, sonundaki {-ɑ̃-} biçimbirimi ve

sesletimi ile değil, {-e-} biçimbirimi ve sesletimi ile oluşturulur ve *verlen* /vɛʁlɑ̃/ biçiminde kullanılır. Ancak konuşucuların {-ɑ̃-} biçimbirimi ve sesletimini daha çok yeğlemelerinden ötürü, bu biçimiyle yaygınlık kazanır (Tilbe & Topaloğlu, 2020, s. 342-343; Podhorná-Polická, 2006, s. 37; Mathieu, 2008, s. 8).

Toplum tarafından anlaşılmamayı erek edinen bu gizli iletişim dili yöntemi, Fransa'da *Verlan Dili* olarak varlığını sürdürmektedir. *Beur* ve *Yörekent* romanlarında çok fazla kullanım bulan bu tersine çevirme üretiminin *uzamsal* ve *işlevsel* düzeyleri ve dilbilimsel değişkenlik türleri vardır. Bir verlan sözcüğün biçimlenme süreci, sözcük hecelerinin tersine çevrilmesi olarak görülse de gerçek anlamda sesbilgisel bir süreci de içermektedir. Sözlü dile bağlı olan verlan, sözcük oluşumu sürecinde birçok ayrıklık ortaya koyar. Öte yandan, verlan yöntemiyle oluşturulan sözcüklerin üretilme süreci, genellikle dört biçimde gerçekleşir: bir sözcüğün son harfinden sonra sesli bir harfin eklenmesi ya da silinmesi, sözcüğün bölünmesi (kesilmesi), sözcüklerin sırasının değişikliğe uğratılması, yeni sözcük biçiminin son hecesinin sonundaki sesli harfin kaldırılması yani sözcükteki ünlü harfin düşürülmesi adımlarını kapsar. Argo niteliği bulunmasından ötürü bütün verlan sözcüklerinde kesinlikle sözcüklerin sırasını değiştirme işlemi yapılır (Wis, 1997; Valdman, 2000; Nieser, 2005; Debov, 2015).

- ***Bir sözcüğün son harfinden sonra sesli bir harfin eklenmesi ya da silinmesi***

Verlan sözcüğünün oluşumunda kullanılan bu işlemde, belli ilkelere ve kurallara uymayan sözcük üretimi sürecinde, sözcüğün sonuna sessiz bir {-e-} ya da başka bir sesli harf konulabilir veya bazı sözcüklerde bulunan son sesli harf silinebilir. Bu işlem sürecinde genel anlamda tek ya da üç heceli sözcüklerin iki heceli sözcüklere dönüştürme eğilimi görülebilir. Örneğin;

– cher → chèreu,
– défoncé → défonc',
– rigoler → rigol',
– énervé → vénère"

- ***Sözcüğün bölünme süreci***

Sözcük ya da kullanılan söylem iki bölüme ayrılır. Son sözcüğün söyleniş kolaylığına bağlı olarak, bölünmenin nereden yapılacağı belirlenir. Belirgin ve açık bir yöntemin kullanılmadığı bu süreçte, denetimi sağlanamayan bazı ilke ve kurallar bulunsa da sözcüğün bölünme süreci çoğunlukla sözcüğün ikiden fazla hecesi varsa, her iki hece birbirine harf sayısı bakımından yakın uzunlukta olacak yöntemle ve vurgulanmak istenen heceden hemen önce gerçekleşir. Böylece iki heceden oluşan sözcüklerde, bölünme neredeyse her zaman iki hece arasında yapılır. Örneğin;

– chèreu → chè/reu
– défoncé→ dé/fonc'
– ci-garette → ci/garette
– morceau → mor/ceau

- ***Sözcüklerin sırasını değiştirme***

Bu işlem sırasında, sözcük bölündükten sonra, iki hece tersine çevrilip birleştirilir ve yeni bir sözcük oluşturulmuş olur. Bu işlem, aslında verlan dilinin en belirgin niteliğidir ve neredeyse her

verlan sözcükte yapılan bir işlemdir; bu yöntemle oluşturulan her sözcük kuşkusuz verlan bir sözcüktür. Örneğin;

– chèreu → chè/reu → reuchè

– défoncé→ dé/fonc' → foncedé

– ci-garette → ci/garette → garetteci

– morceau → mor/ceau → ceaumor

- Yeni sözcük biçiminin son hecesinin sonundaki sesli harfin kaldırılması

Bu işlem sürecinde, sözcüğün söylenişi nedeniyle son sesli harf sözcükten atılır ya da bu sözcük kimi zaman değişikliğe uğratılır. Örneğin;

– Cigarette → ci/garette → garetteci → garo

Bu oluşum gerçekte verlan diline özgü değildir, aperitif → apéro örneğinde görülebileceği gibi kısaltılmış bir adı andırır. *Garo* terimi, belki sigara anlamına gelen ve Arapça lehçesinde yer alan *garro* teriminden esinlenerek üretilmiş olabilir. Öyle ki Verlan bir sözcüğün üretimi sürecinde daha çok son sesli harf sözcükten atılır veya sözcük bazen değiştirilebilir. Bu işlem süreçleri sadece sözcük oluşumu için değil, aynı zamanda, söylem üretim süreçlerinde de uygulanabilir. Örneğin;

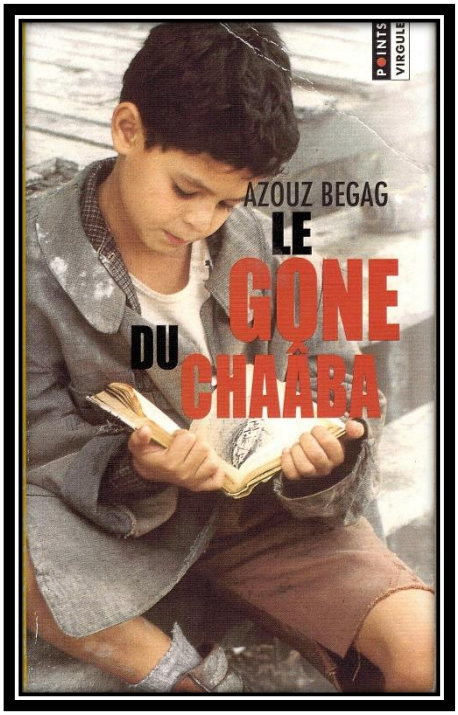
– chèreu → chè/reu → reuchè → reuche / reuch

Bununla birlikte çift verlan olarak adlandırılan bir verlan sözcükten başka bir verlan sözcüğün üretimi işlemi de vardır ve bu işlem yukarıda saydıklarımızın dışında kalan başka bir işlem sürecidir. Örneğin;

– Arabe → Ara-be → Bea/ra → reubeu / rebeu = beur

Arabe sözcüğü ile ilgili birden fazla değişken olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki Verlan dilinde *Arabe* sözcüğünden üretilen *rabza*, *beurette* sözcüklerinin eşdeğeri olarak *rebeu* üretisinin dişil biçimi *rebeuze* kullanımları da bulunur (Wis, 1997; Valdman, 2000; Nieser, 2005; Debov, 2015). Verlan üretimine ve kullanımına en iyi roman örneklerinden biri şüphesiz Azouz Begag'ın *Şabalı Çocuk* adlı romanı gösterilebilir.

3. *Şabalı Çocuk*'ta Yapı

İçinde yaşadığımız evren, onu algılayan kişiler için devingen ve öznel bir nitelik gösterir. "Belli bir anda, belli birinin dünyası olmayan dünya yoktur". Bunun sonucu olarak, dünya konusunda her türlü bilginin en azından üç etkenin işlevi olduğu söylenebilir: dünyan ın kendisi (uzam), onu ele alan özne (belli biri) ve her ikisinin de yer aldığı zaman (belli bir an). Bu üç öğeden birinde en ufak bir değişiklik oldu mu dünya aynı dünya değildir artık. İster bizi çevreleyen gerçek evren söz konusu olsun, ister betimlenmiş ya da düşlenmiş öyküsel bir evren, üç öğeden biri için doğru olan, öbür ikisi için de doğrudur" (Yücel, 1993, s. 17). Tahsin Yücel'in belirttiği gibi, bir anlatı içinde uzamsal her yer değiştirme zamansal ve eyleyensel yapının da yeniden düzenlenmesini ve kurgulanmasını gerektirir, aynı biçimde kişi, zaman ve uzam yerlemlerinin her birindeki değişiklik

doğrudan öteki ikisini de etkileyecektir. Yalın bir öyküsel yapı su nan ve özkurmaca çocuk romanı ulamında yer alan *Şabalı Çocuk* yirmi dokuz yaşındayken Azouz Begag tarafından 1986 yılında yayımlanır. Romanda öykü zamanı (Fr. temps de l'histoire), 1957 yılında Cezayirli okuma yazmaları olmayan Bouzid ve Messaouda çiftinin çocuğu olarak Lyon'da doğan Begag henüz sekiz yaşlarında bir ilkokul öğrencisi olduğu 1965 yılında gerçekleşir. Roman, Lyon yakınlarındaki Villeurbanne yörekentlerinde bir gecekondu yerleşiminde geçen zorlu ve sıkıntılı çocukluk dönemine odaklanır.

Yazar Azouz Begag hem özöyküsel anlatıcı (Fr. narrateur-homodiégétique) (Yücel, 1993, s. 29) hem anlatı başkişisi işlevlerini, *anlatıcı-başkişi-yazar* kimlik sözleşmesi çerçevesinde kendi adını kullanarak, okurla bir özyaşamöyküsel sözleşme (Fr. Pacte autobiographique) yapar. Bu kimlik sözleşmesi bağlamında romanda anlatılan öykülerin göndergesel ve doğrulanabilir olduğu okura açıkça verilmek istenmekte ve romanın özkurmaca niteliği kesinlenmektedir (Tilbe, 2019, ss. 34-48). Romanın bir öteki ayırıcı niteliği de Fransız yazını içerisinde Saint-Exupéry'nin *Küçük Prens*'inden Portekiz yazınından José Mauro de Vasconcelos'un *Şeker Portakal*'ına kadar uzanan çocuk yazını içerisinde Fransız gazetecilerin verdiği *En iyi Roman Ödülü* ve gençlik yazını bağlamında verilen *Sorcières Ödülü*'nü kazanmasıdır.

Romanda anne ve baba olan Bouzid et Messaouda, çocuklarının okuldaki başarısına büyük önem verirler zira bunu gelecek nesillerin bütünleşmelerinin anahtarı olarak görürler. Bouzid, çocuklarını yaşamda başarılı olmaları ve Fransızlardan daha iyi bir mevkiye gelmeleri için destekler. Özgün bir göçer örneği olan Bouzid, Cezayir'de hüküm süren yoksulluktan kurtulmak ve ailesine güvenli ve gönençli bir yaşam sunmak için Fransa'ya gelir. Gecekonduda önemli bir kişiliğe iye olan Bouzid, Şaba'nın yöneticisi ve gözeteni konumundadır. Messaouda ise, romanda daha bastırılmış bir işlev üstlenir. Çocuklarına her zaman özen göstermeye çalışmaktadır. Fransızcayı çok kötü konuşmakta ve konuşmaları çok fazla anlamamaktadır. Bouzid ve Messaouda'nın büyük oğulları Farid okuma yazma bilmez ve kendini her konuda yeteneksiz olarak görür. Cezayir'de doğan bu kişi, uyum konusunda öteki kardeşlerine göre çok geride kalmasından ötürü Fransız vatandaşlığını alamaz.

Romandaki öteki kişilerden biri de kardeşlerine örnek olan ve kardeşlerinin öykündükleri Zohra ablalarıdır. Okula giden, Fransızca okumayı, yazmayı ve saymayı iyi bilen bu kişi, kardeşlerinin derslerini çalışmasına yardım eder ve resmi olarak gelen Fransızca belgeleri babasına ve annesine çevirme görevi üstlenir. Kendisini bakımlı ve güzel göstermek için kirpik, göz kapağı, burun, yanak ve dudaklarına kirpik boyası, far, allık, aklık, dudak boyası kullanan Zohra, yalnız Cezayir ve Fransız ekinleri arasında değil, aynı zamanda yetişkin ve çocuk dünyaları arasında da arafta kalmış durumdadır.

Kendini Fransız olarak gören Omar, Fransızlar tarafından bir Arap, Cezayirliler tarafından ise bir Fransız olarak nitelenir. İki ekin arasında bocalayan Omar'ın tek ereği, okuyarak sınıf atlamak ve düşlediği güzel yaşama kavuşmaktır. Omar'ın çocukluğu aynı zamanda bir gecekonduda büyüyen ve şimdi bir yazar olan Azouz Begag'ın çocukluğunu andırmaktadır: ikisi de Fransız ve Arap ekini arasında iki arada bir derede kalmış Şabalı çocuklardır. Farid, Zohra, Omar ve Azouz'un amcaoğlu olan Hacène, bunların en iyi arkadaşlarıdır. O da Şaba'da yaşamakta ancak zayıf bir

kişiliğe iyedir. Sürekli üzüntü yaşayan ve her konuda özgüvensiz ve hırsızlık yapan bir suçluya dönüşmüştür.

1960'lı yıllarda geçen olay örgüsünde yazar, yaşam anılarını ve uzamlarını öykülemek ve betimlemek için zamanda geriye ve ileriye doğru sıçrar (Fr. Anachronies). *Şabalı Çocuk* romanının yazıldığı zaman ile anlatılan olayların geçmişte geçtiği zaman karşılaştırıldığında, kimi zaman üst üste binen iki zamanın varlığından söz edilebilir. Birçok bakımdan, anlatıcı-yazar olayları eşsüremli olarak, ortaya çıktıkları anda anlatırken kimi zaman da geçmişe sıçrayarak aile ve Cezayir geçmişinden söz açar.

Romandaki anlatıcı-yazar, anlatı kişilerinin içinde büyüdükleri toplumsal ortamı, okuma yazma bilmeyen ve hiçbir iletişim kurmak istemedikleri ya da kuramadıkları dış dünyayla başa çıkmakta zorlandıkları uzamı, evdeki gizil gücünü acımasızca dayatan babası Bouzid, annesi Messaouda ve kuzenleri arasında geçen acıklı ve üzüntülü bir yaşam savaşımı verdikleri Şaba adındaki bir gecekondu kasabasını betimler. Bir savaşım ve umut öyküsü olan bu anlatı, yazarın çocukluğunun bir bölümünü, hepsi de yoksulluktan ya da savaştan kaçma umuduyla Cezayir'in El-Ouricia köyünden gelen yirmi bir aileden oluşan bir topluluğun acıklı yaşamsal deneyimlerini öyküler. Olayların büyük bölümü Şaba'da uzamında geçerken romanın sonuna doğru olay örgüsü herkesin kasabadan taşınmak zorunda kalmasından sonra kent merkezinde son bulur.

3.1. Verlan Kullanımı

Mağrip kökenli bir topluluk olarak Fransızların içinde yaşayan göçerler, genellikle Fransızların yaşadıkları anakentlerin dışında kalan yörekentlerde yalıtılmış bölgelerdeki büyük yerleşim alanlarında yaşama tutunmaya çalışmaktadırlar. Bunun en büyük nedenleri arasında hem Fransızların uyum ve bütünleşme sorunlarından kaynaklanan güvenlik endişeleri hem de göçerlerin kendi özekinlerine sarılarak geniş toplumla uyum ve bütünleşmeye karşı gösterdikleri direnişleri sayılabilir. Kuşkusuz dil konusu da karşılıklı olarak birbirini anlama ve iletişim kurma bağlamında önemli bir sorunsal olarak belirmektedir. Belki de toplumsal önyargıların temelinde bu dil ve inanç farklılıklarının karşılıklı olarak hoş görülmemesi ve yeterince saygı gösterilmemesi yatmaktadır. İlk gelen göçerler için bu önemli bir iletişim engeli olarak ortaya çıkar. Bu nedenle göç edilen geniş toplumun dilini iyi kullanmak ve bilmek, söz konusu topluma bütünleşme konusunda önemli bir işlev görmektedir. Göçer toplulukların anadillerinin Fransızca üzerindeki dilsel etkisinden kaçınmak ve ekinsel kimliği korumayı erek edinen Fransızlar, Arapların anadillerini kullanmamaları konusunda sıkı önlemler alır. Bunun bilincinde olan Begag, bu konuyu Fransızca yazmış olduğu romanında tümce içlerinde Arapça sözcüklere yer vererek ele almış ve açıkça dilin bütünleşmeyi kolaylaştırmada nasıl ve ne kadar önemli bir işlevi olduğunu göstermeyi dener.

Bu bağlamda romanın içinde Arapça terimler, sözcükler, söyleyişler ile Fransa'nın Lyon kentine özgü argo sözcüklerin bir karışımı bulunur. Kuşkusuz böyle bir dil kullanmanın tek ereği, okura kolayca anlaşılabilecek bir ileti göndermektir. Böyle bir dilsel kullanıma başvuran yazar, okura göçerlerin yaşadıklarını yaşatmaya, deneyimledikleri yoksulluk ve yoksunluğu duyumsatmaya çalışır. Romanın başlığı *Şabalı Çocuk*, bu durumu oldukça güzel özetlemektedir. Başlıkta yer alan *Çocuk* (Fr. Le Gone) sözcüğü, aslında Lyon kentine özgü bir terim olup, Fransızcada argo biçimiyle kullanılır ve sokak çocuğu anlamına gelir. *Şaba* terimi ise, Mağripten gelen tüm göçerlerin toplandığı bir gecekondu kasabasının adıdır ve yol anlamına gelen bu terim de

Arapçadan ödünç alınır. Aynı zamanda bu terim, Cezayir'in Batna ilinde bulunan ve bu göçerlerin göç etmeden önce yaşadıkları yerin adıdır. Doğal olarak romanda Arapçanın Fransız dili üzerindeki önemli bir etkisinden söz etmek olanaklıdır. Romandaki çocuk başkişinin babası ve annesi Fransızca okuma, okuduğunu anlama, konuşma ve konuşulanı anlama konusunda yeterli değillerdir. Bu nedenle bunlar, evde anadilleri olan Arapçayı konuşmakta olup kimi zaman da Arapça ve Fransızca sözcükleri birbirine karıştırmakta ve verlan dili kullanımı oldukça fazla yer almaktadır. Böylelikle romanda sözcüğün kesilmesi, Arapça sözcüğün Fransızca sesletimine uydurularak Fransızcalaştırılması ya da Fransızca bir sözcüğün Arapça sesletimine uydurularak biçimsizleştirilmesi işlemleri görülmektedir. Bununla birlikte oldukça çok sayıda argo niteliği taşıyan sözcüklerini kullanımı ile tümce içinde *Düzenek Karışımı*'na da (Fr. Mélange de codes) rastlanmaktadır.

3.1.1. Sözcüğün Bölünmesi

Romanda verlan dilinin oluşum süreçlerinden biri olan sözcüğün kesilerek yeni ve kısaltılmış bir sözcüğün oluşturulması yöntemiyle türetilmiş yeni sözcüklerin varlığı görülür. Sözcüğün nereden kesilmesi gerektiği ile ilgili belirgin bir yöntemden veya uygulayımdan söz etmek olanaklı değildir. Öyle ki konuşucular bu aşamada, sözcüğün kesilmiş biçiminin söylenişi nasıl kolaylarına geliyorsa, kesilme işlemi de buna bağlı olarak yapılmaktadır:

→ *Pédé* (s. 60)

Romanda birkaç kez görülen ve kesilme yöntemiyle oluşturulan bu sözcük, Fransızcada ergenlik çağına girmemiş çocuklara karşı cinsel ilgi duyan kimse olarak tanımlanan *homoseksüel*, *oğlancı*, *sübyancı*, *pedofil* anlamına gelen *pédéraste* sözcüğünün kısaltılmış kullanımıdır.

→ *Dirlo* (s. 66)

Bu sözcüğün oluşumu ise, daha ilginçtir. Öncelikle sözcük kesilmiş daha sonra kesilmiş bölüme yeni biçimbirim eklenerek yeni bir kısaltılmış sözcük oluşturulmuştur. Sözcüğün aslı Fransızcada yönetme gücünü elinde bulunduran kişi olarak tanımlanan yönetici *directeur* sözcüğünün kesilerek sonuna {-lo} biçimbiriminin eklenmesiyle elde edilir.

→ *Certif* (s. 85)

Romanda geçen öteki örneklerden biri de kişinin herhangi bir niteliğini gösteren belge niteliği taşıyan ve Fransızcada *Certificat* olarak kullanılan sözcüğün, belirli bir yerden kesilmesi sonucu kullanıma sunulur.

→ *Récré* (s. 106)

Romanda olay örgüsünün belli bir kısmı okulda geçer. Okula özgü bir terim olan ve temiz hava almak, dinlenmek için verilen ara anlamına gelen Fransızcadaki *récréation* sözcüğünün kesilmesiyle söz konusu sözcük karşımıza çıkar.

→ *Deb* (s. 169)

Bu sözcük, bir işin yabancısı olan, eli işe alışmamış, bir işi beceremeyen ya da işinde, mesleğinde yeni olan, deneyimi olmayan; çaylak, çömez, toy anlamında kullanılan Fransızcadaki *débutant(e)* sözcüğünün kısaltılmış biçimidir.

→ *D'ac* (s. 182)

Bu ulamda son bir örnek olarak sunacağımız onay, tasdik, yapabilme izni, evet anlamında kullanımı bulunan ve Fransızcada *d'accord* biçimiyle bilinen sözcüğün de kısaltılarak kullanıldığına tanık olunur.

2.2.2. Arapça Sözcüğün Fransızca Sesletimine Uydurularak Fransızcalaştırılması

Bu başlık altında romanda geçen ve köken olarak Arapça bir sözcüğün Fransızca sesletimine uydurularak kullanımı, biçimi ve anlamı incelenmektedir. Arapça bazı sözcüklerin Fransızcada tek hece durumunda çıkarılan iki seslinin birleşiminden oluşan ve {-u-} sesini veren kullanımlara rastlanmaktadır.

→ Sab***ou***ne (s. 7) (Fr. Savon), (Tr. Sabun);

→ Bin***ou***ar (s. 9) (Fr. Vêtement), (Tr. Arfika kadınına özgü giysi);

→ Abb***ou***é (s. 31) (Fr. Père) (Tr. Baba);

→ Dj***ou***n (s. 13) (Fr. Lutin) (Tr. Cin);

→ M***ou***fissa (s. 22) (Fr. Mauvais sang) (Tr. Kanı bozuk);

→ C***ou***sc***ou***s (s. 23) (Fr. Plat maghrébin) (Tr. Kuskus: Afrikalılara özgü un, süt, yumurta, bulgur ile yapılan ufak ve yuvarlak taneler biçiminde kurutulmuş hamurdan yapılan bir yemek);

→ M***ou***kère (s. 52) (Fr. Femme du Maghreb, région de l'Afrique du Nord) (Tr. Mağrip, Kuzey Afrika bölgesinden kadın);

→ Hall***ou***f (s. 53) (Fr. Cochon) (Tr. Domuz);

→ B***ou***gn***ou***le (s. 54) (Fr. Personne originaire d'Afrique du Nord, un indigène. Bougnoule était employé au temps du colonialisme) (Tr. Kuzey Afrika'dan bir kişi, bir yerli. Sömürge dönemlerinde kullanılmış bir sözcüktür);

→ Maz***ou***t (s. 92) (Fr. Diesel, Fuel) (Tr. Mazot);

→ Gand***ou***ra (s. 110) Fr. Chemise arabe) (Tr. Arap gömleği);

→ Bik***ou*** (s. 135) (Fr. Voleur/euse, Cambrioleur/euse) (Tr. Hırsız);

→ Babouche (s. 162) (Fr. Pantoufle) (Tr. Terlik);

→ G***ou***rbi (s. 165) (Fr. dans l'Afrique du Nord traditionnelle, habitation élémentaire, faite de pièces rectangulaires, uniquement éclairées par la porte. (Le gourbi est l'habitat des classes défavorisées.) (Tr. Geleneksel Kuzey Afrika'da, sadece kapıdan aydınlatılan dikdörtgen odalardan oluşan temel bir konut (yoksul sınıfların konutudur);

→ Chk***ou***n (s. 174) (Fr. qui) (Tr. Kim);

→ Mekt***ou***b (s. 226) (Fr. Destinée) (Tr. Yazgı);

→ Salam ***ou***a rlik***ou***m (s. 202) (Fr. Bonjour) (Tr. Selamın aleyküm);

→ Mab***ou***le (s 167) (Fr. Stupide) (Tr. Aptal).

Örneklerden de anlaşılacağı gibi Arapça bir sözcük belirli bir sesi ya da birden fazla sesi Fransızca sesletimine uydurularak Fransızca bir sözcükmüş gibi sunulmuştur. Ayrıca romanda Fransızcaya özgü olan ve Fransızca sesletiminin oluşumunda önemli bir rol üstlenen ve {-e-} sesinin üzerine gelen, sağa {-é-} /e/ veya sola {-è-} /ɛ/ vurgu işaretinin (Özgür & Topaloğlu, 2023, s. 593-598) söz konusu söyleyişleri çıkarmak için Arapça sözcüklerde kullanımlarına rastlanılır.

→ Abbou***é***

→ Mouk***è***re

→ Z***é***nana (s.120) (Fr. Robe de chambre) (Tr. Sabahlık);

Öte yandan Fransızcada iki ünsüz ses olan {-c-} ve {-h-} bir araya geldiğinde yarı ünlü ulamına giren /ʃ/ (Özgür & Topaloğlu, 2023, s. 598) söyleyişinin ortaya çıkmasını sağlarlar. Romanda aynı söyleyişi yapabilmek için Arapça sözcüklerde Fransızcadaki bu kuraldan yararlanıldığı görülür.

→ ***Ch***emma (s. 12) (Fr. Tabac à priser) (Tr. (Tütün) burnuna çekmek, koklamak);

→ ***Ch***orba (s. 64) (Fr. Soupe) (Tr. Çorba);

→ ***Ch***ritte (s. 98) (Fr. Morceau de tissu) (Tr. Kumaş parçası);

→ ***Ch***eikh (s. 103) (Fr. Cheik, Hodja) (Tr. Şeyh);

→ (Faire la) Ra***ch***ema (s. 105) (Fr. Faire honte à) (Tr. Utanmak, utandurmak);

→ Babou***ch***e

→ ***Ch***koun

Romanda Arapça sözcüğü Fransızca sesletimine uydurmak amacıyla kimi zaman gelişigüzel söylenen sözcüklerin varlığı söz konusuyken kimi zaman da sözcüğün sonuna {-a-} /ɑ/ sesinin getirildiği gözlemlenir.

→ Bitelm***a*** (s. 14) (Fr. Toilette) (Tr. Tuvalet);

→ Kaiss***a*** (s. 60) (Fr. Follicule) (Tr. Kese);

→ Chorb***a***

→ Rachem***a***

→ Henn***a*** (s. 40) (Fr. Henné) (Tr. Kına);

→ Emm***a*** (s. 112) (Fr. Mère) (Tr. Anne);

→ Tahar (s. 110) (Fr. Circoncision) (Tr. Sünnet);

→ Mrabt***a*** (s. 175) (Fr. Marabout) (Tr. Murabut);

→ Hariss***a*** (s. 231) (Fr. Ecrasement de piment) (Tr. Biber salçası);

→ Alif (s. 214) Arapçada ilk sesbirimi.

Fransızcada {-c-} sesbirimi tek başına kullanıldığında ondan sonra gelecek sesbirimine bağlı olarak ya /s/ ya da /k/ sesletimine iye olur. Dolayısıyla Arapça G /je/ sesini veren {-c-} sesbirimi ile başlayan sözcükler, bu sesbirimin Fransızcadaki sesletiminden dolayı G /je/ sesinin çıkarılması gerektiğinden, yazar {-dj-} iki ünsüzü birleştirerek söz konusu sesletimi elde etmektir.

→ ***Dj***oun

→ ***Dj***ebel (s. 52) (Fr. Montagne) (Tr. Dağ)

Fransızcada kimi zaman sözcüğün sonunda yer alan ünsüzün okunup vurgulanması ereğiyle, bu ünsüzden sonra yalnızca ünsüzün okunmasını sağlaması için, okunmayan bir {-e-} sesbirimi getirilir. Roman yazarının bazı Arapça sözcükleri bu kurala uydurarak kullandığı görülür.

→ Chritt***e***

→ Maboul***e***

→ Bougnoul***e***

→ Babouch***e***

→ Mouk***è***r***e***

→ Sab***ou***n***e***

Örneklerden anlaşılacağı gibi, yazar romanında okurun ilgisini çekmek ve toplumsal kargaşayı ortaya koymak için Arapça sözcükleri Fransızcalaştırarak sunar.

3.1.2. Fransızca Bir Sözcüğün Arapça Sesletimine Uydurularak Biçimsizleştirilmesi

Romanda, göçer topluluklar Fransızca sözcükleri anadilleri Arapça sesletimine uydurarak çıkarırlar. Ağızlarından bütünüyle gelişigüzel çıkarılmasını, Fransızca sözcüklerin, örneklerde görülebileceği gibi, biçimsizleşmesinden anlaşılır.

→ Le baissaine (s. 9) (Fr. Bassin) (Tr. Leğen);
→ L'bomba (7) (Fr. ppompe) (Tr. Tulumba);
→ Garibaldi (s. 17) (Fr. Grand-Bandit) (Tr. Lyon'da bir cadde);
→ Finiane (s. 31) (Fr. Fainéant) (Tr. Tembel);
→ Bouariane (s. 33) (Fr. Bon à rien) (Tr. Hiçbir işe yaramaz);
→ Brioucha (s. 192) (Fr. Brioche) (Tr. Yumurtalı çörek);
→ Li (s. 192) (Fr. Le) (Tr. Eril tanımlık);
→ Chicoulat (s. 192) (Fr. Chocolat) (Tr. Çikolata)
→ Icoule (s. 193) (Fr. Ecole) (Tr. Okul);
→ Taumobile (s 213) (Fr. Automobile) (Tr. Otomobil);
→ Chiffoun (s. 213) (Fr. Chiffon) (Tr. Paçavra);
→ Broufissour (s. 217) (Fr. Professeur) (Tr. Profesör);
→ El-Marroc (s. 213) (Fr. Le Maroc) (Tr. Fas);
→ El-Maghreb (s. 213) (Fr. Le Maghreb) (Tr. Mağrip);
→ Difane (s. 217) (Fr. De vin) (Tr. Şarap);
→ La sarge (s. 237) (Fr. Les charges) (Tr. Giderler);
→ Loug'mas (s. 238) (Fr. Logements) (Tr. Konut);
→ Bour (s. 240) (Fr. Pour) (Tr. Için);
→ Fisite (s. 240) (Fr. Visiter) (Tr. Ziyaret etmek);
→ Bartir (s. 240) (Fr. Partir) (Tr. Yola çıkmak);
→ L'anni brouchaine (s. 240) (Fr. L'année prochaine) (Tr. Gelecek yıl);
→ Li mois brouchain (s. 240) (Fr. Le mois prochain) (Tr. Önümüzdeki ay);
→ Antre (s. 166) (Fr. Entrée) (Tr. Giriş)

Arapçada Fransızcadaki gibi genizden çıkarılan bir ses olmadığı için, Fransızcada geniz sesiyle çıkarılan /œ̃/ yuvarlak, arka, yarı açık, genizsil; /ɑ̃/ yuvarlak olmayan, arka, açık, genizsil; /ɔ̃/ yuvarlak, arka, yarı açık, genizsil; /ɛ̃/ yuvarlak olmayan, ön, yarı açık, genizsil (Özgür & Topaloğlu, 2023, s. 597) sesbirimler Arapçadaki /n/ sesbirimi ile çıkarılır. Öte yandan örneklerden anlaşılacağı gibi, Fransızca sözcüklerin Arap göçerler tarafından bu biçimde yapılanması ve biçimsizleştirilmesi, göçerleri hiçe sayan, bunlara kötü davranan ve Fransızca dışında başka bir dil konuşmalarına izin vermeyen Fransızlara ve dillerine karşı bir tepki ya da başkaldırı duygusunun dışa vurumu olarak değerlendirilebilir.

3.1.3. Argo Niteliği Taşıyan Sözcükler

TDK tarafından her yerde ve her zaman kullanılmayan ya da kullanılmaması gereken, çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz ya da deyim ve serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz ya da deyim olarak tanımlanan argo sözcüğü, verlan dilinin en özgün kullanımlarından biridir. Argo sözcükler, özellikle *Beur* romanlarında çık sık kullanıma iyedir.

→ Gone (s. 18) (Fr. Enfant) (Tr. Çocuk);

→ Ebahi (s. 84) (Fr. Stupéfait) (Tr. Şaşakalmış, şaşkına dönmüş)
→ Cochon (s. 86) (Tr. Domuz);
→ Fou (s. 86) (Tr. Deli, Çılgın);
→ Fesse (s. 87) (Tr. Kıç, Popo);
→ Casse-toi (s. 94) (Tr. Siktir git);
→ Con (s. 95) (Tr. Aptal);
→ Fayot (s. 95) (Tr. Dalkavuk);
→ Félin (s. 86) (Tr. Kediyle ilgili);
→ Niquer (s. 102) (Tr. Sikmek);
→ Idiot (s. 102) (Tr. Aptal);
→ Forcené (s. 102) (Tr. Öfkeden kudurmuş, çılgına dönmüş; çılgın);
→ Bourricot (s. 104) (Tr. Küçük eşek);
→ Mec (s. 104) (Tr. Herif)
→ Larron (s. 106) (Tr. Hırsız)
→ Dupe (s. 107) (Tr. Ahmak, Saftirik);
→ Dégueulasse (s. 120) (Tr. İğrenç);
→ Flic (s. 123) (Tr. Polis, Aynasız);
→ Va-t-en (s. 130) (Tr. Siktir git);
→ Foutu (s. 135) (Tr. Hapı yutmuş);
→ Foutre (s. 185) (Tr. Sikmek);
→ Connerie (s. 195) (Tr. Avallık, Enayilik; Hıyarlık);
→ Scruter (s. 195) (Tr. Dikkatle incelemek);
→ Bouffer (s. 197) (Tr. Tıkınmak, Atıştırmak);
→ Vagabond (s. 198) (Tr. Serseri);
→ Glousser (s. 198) (Tr. (Tavuk) Gurk gurk etmek; Kıkır kıkır gülmek);
→ Grace (s. 193) (Tr. Orospu, Şıllık);
→ Voyou (s. 194) (Tr. Serseri, Hayta, İpsiz; Sokak çocuğu);
→ Faire le guet (s. 195) (Tr. Gözetlemek, Pusuya yatmak);
→ Guetter (s. 195) (Tr. Pusu kurmak);
→ Badaud (s. 234) (Tr. Alık alık gezen, Aylak);
→ Pedigree (s. 184) (Tr. Hayvanlarda soy ağacı (insanlar için kullanmışlar));
→ Salope (s. 185) (Tr. Orospu);
→ Saquer (s. 185) (Tr. (Not olarak) Bana çakmak istiyor);
→ Chier (s. 185) (Tr. Sıçmak);
→ Putain (s. 185) (Tr. Sürtük, Zerzevat, Fahişe, Hayat kadını, Orospu, Kaltak);
→ Jacter (s. 185) (Tr. Dengeli konuşmak);
→ Pote (s. 186) (Tr. Tekme)
→ Coquina (s. 156) (Tr. aşüfte)
→ Chiotte (s. 166) (Tr. Araba);
→ Caquer (s. 166) (Tr. Fıçıya istif etmek);

→ Pute (s. 115) (Tr. Piç)

3.1.4. Düzenek (Kod) Karışımı

Toplumdilbilim alanında da kullanılan bir terim olan *düzenek karışımı* dilsel ögelerin ya da sözcüklerin bir dilden diğerine aktarılması veya birbirine karıştırılması anlamına gelir. Düzenek karışımında çok dilli ya da iki dilli kullanıcılar, farklı dillerden farklı düzenekler kullanır ve bunları öteki dillerle karıştırırlar. Bu durum günümüzde dil temasından ötürü çok yaygındır ve genellikle konuşmacı ve dinleyicilerin ikiden fazla dili anladığı durumlarda gerçekleşir. Konuşucular bildikleri öteki dillerden sözcükleri o anda konuştukları dilin düzeneğine karıştırır ve bu da dilde sözcük çeşitliliği olarak benimsenir (Pieter, 2000, s. 1-5). Bu durumda romanda Fransızca tümcenin içine giren her sözcüğü düzenek karışımı olarak görmek yerinde olacaktır:

- Qu'***Allah*** te crève les yeux… souhaite l'une (Tanrı gözünüzü oysun... tek dileğim) (s. 9).

Bu tümcede Arapça *Allah* sözcüğü Fransızca tümcenin içine karıştırılmış, oysa aynı anlama gelen Fransızcadaki *Dieu* sözcüğü de kullanılabilirdi.

- ***Allah*** guide notre ***mektoub*** à nous tous, a moi, à toi… (Allah hepimizin, benim, sizin yazgısını belirler (s. 226).

Bu tümce romanda düzenek karışımını en güzel temsil eden tümcelerden biri olarak görülmektedir. Gerçekten tümce önce Arapça bir özneyle başlıyor, tümcenin ikinci ögesi olan eylem Fransızca kullanılıyor daha sonra iyelik ön adı da Fransızca olup imlediği sözcük olan "mektoub" Arapçadır. Böylece kusursuz bir düzenek karışımı bir tümce oluşur. Romanda Fransızca tümce içinde işlev gören bütün sözcüklerin düzenek karışımı olgusu barındırdığını ileri sürebiliriz.

***3.1.5* Düzenek (Kod) Kaydırımı**

Uygulamada pek çok dilbilimcinin düzenek karışımı ile düzenek kaydırımı (Fr. Changement de code) terimlerini birbirinin yerine kullandığı görülmektedir (Pieter, 2000, s. 1-5) ancak bir dilden diğerine geçişi imleyen düzenek kaydırımı, gerçekte tek bir konuşma bağlamında iki ya da daha fazla dil ile dil çeşidi/lehçesi arasında geçiş yapmaktır. Konuşurken birden fazla dilin ögelerini, her bir dilin ya da lehçenin sözdizimi, biçimbilgisi ve sesbilgisi ile tutarlı bir biçimde kullanmaktır. Romanda bu düzenek kaydırımı işlemine şu iki örnek verilebilir.

- Et, en prenant congé, je leur ai lancé un "***Salam oua rlikoum***" plein d'accent du Midi (Ayrılırken de onlara Güney aksanıyla "***Salam oua rlikoum***" dedim) (s. 202).

- ***Allah Akbar***! Le Tout-Puissant gagne le cœur de tout le monde (Tanrı büyüktür ! Yüce Tanrı (Güç) herkesin kalbini kazanır (s. 217).

Bu Fransızca tümcenin başında, Arapların belki de konuşma anında en sık kullandıkları *Allah Büyüktür!* ünlemli söyleyişi, tümcenin öznesinde ise, Yüce Allah (Güç) anlamındaki Fransızca sözcük yer almaktadır.

Örneklerden de anlaşılacağı gibi, anlatı kişisi Fransızca ya da Arapça konuşurken ansızın Arapça ya da Fransızca bir tümce kurar ve daha sonra yeniden Arapça ya da Fransızca konuşmayı sürdürür.

Sonuç olarak Azouz Begag bu yapıtında, Arapça sözcükler ve Fransızca terimleri yapısal ve anlamsal değişime uğratarak, Fransa'da yaşayan Mağrip kökenli göçmenlerin yaşam zorlukları ve dilsel bütünleşme çabalarını ele alır. Mağrip kökenli göçmenler genellikle Fransızların yaşadığı anakentlerin dışındaki yörekentlerde uzak bölgelerde yaşamaya çalışırlar. Bu durum, hem

Fransızların uyum sorunlarından kaynaklanan güvenlik endişelerinden hem de göçerlerin kendi öz ekinlerine sıkı sıkıya bağlı olmalarından kaynaklanır. Bu nedenle dil konusu, toplum içinde anlaşma ve iletişim kurma açısından önemli bir sorun olarak ortaya çıkar. Toplumsal önyargıların temelinde dil farklılıklarının yeterince hoş görülmemesi ve bunlara saygı gösterilmemesi olabilir. Göçerlerin kendi anadillerini koruma çabaları, Fransızların bu dillere karşı sıkı önlemler almasına yol açar.

Örneklerde görülebileceği gibi Azouz Begag bu romanında, Arapça sözcükleri Fransızcayla birleştirerek, dilin bütünleşmeye nasıl yardımcı olduğunu göstermeye çalışır. Romanın başlığı *Şabalı Çocuk*, Lyon kentine özgü argo terimleri ve Arapça sözcüklerle dolu bir dil kullanımını içerir. Bu dil kullanımı, göçerlerin deneyimlediği yoksulluğu ve yoksunluğu okura aktarmayı amaçlar.

Romanda, sözcüklerin kesilmesi ve yeni kısaltılmış sözcüklerin oluşturulması gibi dilin evrim süreçleri de görülür. Ayrıca, Arapça sözcüklerin Fransızca sesletimine uydurularak kullanılması, dilin bütünleşmesinde nasıl bir rol oynadığını da gösterir. Bu dil kullanımı, okura göçerlerin yaşadıkları deneyimleri daha etkili bir biçimde iletmeyi amaçlar. Öte yandan, Arapça sözcüklerin Fransızca sesletimine uydurularak Fransızcalaştırılması ve bazı Arapça sözcüklerin Fransızca kurallarına uygun biçime getirilmesi gibi dilin karmaşıklıkları da görülür. Bu dil örnekleri, göçerlerin yaşadığı toplum içindeki yerini ve zorluklarını vurgular.

Ayrıca göçer toplulukların Fransızca sözcükleri kendi ana dilleri olan Arapça sesletimine uydurarak kullanıp biçimsizleştirmeleri, genellikle Fransızca sözcüklerin anadilleri Arapçada bulunmayan genizden çıkan sesleri içermemesinden kaynaklanır. Bu biçimsizleştirme, göçerlerin Fransız ekinine ve dillerine karşı bir tepki olarak görülebilir.

Bununla birlikte, özellikle Beur romanlarında sıkça kullanılan ve bu yapıtta da oldukça fazla görülen argo niteliği taşıyan Fransızca sözcükler, düşük eğitim seviyesine sahip kişilerin kullandığı söylemlerdir. Yazar romanında bu türdeki sözcüklere yer vererek, Mağripli göçerlerin eğitim seviyesini okura göstermeye çalışır.

Romanda birkaç örneği bulunan ve farklı dillerden gelen sözcüklerin bir araya getirilip kullanılması anlamına gelen düzenek karışımı, Arapça ve Fransızcanın bir arada kullanıldığı tümcelerde görülür. Bu örnekler, konuşucuların iki dili bir arada kullanarak dil çeşitliliğini yansıttığını gösterir. Öte yandan, bir dilin ögelerinin diğerine geçiş yapılmasını ifade eden düzenek kaydırımı, romanda, konuşurken aniden Arapça ya da Fransızca bir tümce kurulduktan sonra, yeniden öteki dile geçilmesi olarak örneklendirilir. Bu, konuşan kişinin çeşitli diller arasında geçiş yapabildiğini ve her iki dilde iyi bir seviyesi olduğunu gösterir.

Bu dilbilgisel ögeler, romandaki dilin karmaşıklığını ve çok ekinli bir gerçekliği yansıttığını gösterir. Dilin bu biçimde kullanılması, ekinsel etkileşimleri ve göçer toplulukların dildeki bütünleşmesini vurgular.

4. İzlek

Romanda temel olarak Cezayir'den Fransa'ya göç eden ve Lyon yakınlarında kurulan bir gecekondu mahallesinde yaşayan küçük Azouz'un ana dili ve yabancı dil arasındaki bocalamaları, yeni ekine ayak uydurma çabaları ve kimlik arayışı konu edilmektedir. Günümüzün en büyük sorunlarından biri olan göç, nedeni ne olursa olsun beraberinde başka büyük sorunları ve sıkıntıları da getirir. Göçer topluluklar ile ilgili olumsuz bir siyasal tutum takınan Fransa, Mağripten göç

ederek Şaba yörekenti gibi varoşlarda yaşamını sürdürmeye çalışan, aynı etnik kökenden gelen insanların uyum ve iş birliği beklentilerine olumlu yanıt vermez. Öyle ki Fransız halkı, yıllarca sömürgeleştirdikleri ülkelerden gelen bu toplulukları hor görmekte ve toplumsal dışlanmaya itmektedirler. Özellikle çocuklar, bundan olumsuz etkilenen kitlenin başında gelirler. Anlatıcı-kişi romanda, evlerine ekmek götürmek, temel gereksinimlerini karşılamak ve yaşamlarını sürdürebilmek ereğiyle yanında çalıştıkları Fransız işverenlerin kendilerini nasıl küçümsediklerini ve bu insanların önemini, gerekliliğini, değerini anlamadıklarını ve bu ülkeye gelip yerleştikleri için pişmanlıklarını babasının sözleriyle aktarır:

> Tek bildiğim, babamın, Fransızlar Arapları, özellikle de fabrikada onunla çalışanları, sevmez dediğidir. İş yerindeki Cezayirlilere her zaman şöyle dediklerini duydum: "Bağımsızlığınızı istediniz ve şimdi buraya çalışmaya geldiniz. Onlar anlamıyor. Ben de anlamıyorum. Uzun zaman önce eve dönmeliydik" (s. 211).

Fransa'nın değişik iş yerlerinde, fabrikalarda canla başla çalışan bu göçerler, Fransa'nın güvenliğine karşı tehlikeli ve zararlı, işe yaramaz, düzen bozucu olarak görülürler. Bu nedenle onları sınır dışı etmek için fırsat kollayan Fransız polisi, bu göçmenlere karşı güvenlik önlemlerini artırarak durumlarını, hareketlerini, davranışlarını ve attıkları her adımı çok yakından izleyip gerektiğinde onları sorguya çeker. Hiçbir suç işlememiş ve suça bulaşmamışken, Bouzid'in arkadaşı Bouchaoui tutuklanır ve sorgulanır. Anlatıcı-başkişinin birebir tanık olduğu ve polise haber verdiği amcasının işlettiği Şaba'daki gizli kasaplık işi ortaya çıktıktan sonra polis yörekent içinde yaşayan bu topluluklara karşı daha sıkı güvenlik önlemleri almaya ve uygulamaya başlar. Şaba halkının yöneticisi ve sözü dinlenen Bouzid, bu durumdan ötürü sınır dışı edileceğinden ve Cezayir'e zorla geri gönderileceğinden korkar. Bu yasadışı işletme, Şaba halkı için büyük sorunlara yol açar. Bu olay gazetelerin ön sayfalarında yayınlanır:

> Gazetede benden bahsediyorlar, Bouzid. Artık tüm Fransızlar beni tanıyacak. Ne rezalet! Polis beni izliyor olacak. Yöntemlerini biliyorum. Sınır dışı edilene kadar canımızı sıkmaya devam edecekler. Bizden söz eden gazete bu mu? Evet, bak! Şaba'dan söz ediyorlar, benden. Benim adımdan! Gazeteye benim adımı yazmışlar. Bu hayatımın en büyük skandalı. Bu hepimiz için bir utanç, Bouzid, sadece senin için değil. Bak, işten eve dönerken polis evraklarımı kontrol etmek için beni durdurdu. Onlara kartımı verdim. Bana güldüler, hırsızmışım gibi davrandılar. Bundan sonra her gün böyle olacak. Bundan hoşlanmıyorum! Çocuklarım okulda hiçbir şey yapmıyor. Karım durumundan şikayetçi. Ve ben hiçbir şey yapamıyorum, çalışıyorum, hep çalışıyorum... Görüyorsun ya Bouzid, her şey yolunda! (s. 134-135).

Roman başkişisi ve aynı zamanda öykünün anlatıcısı olan çocuk, yazarın kendisidir. Kimliğine ilişkin ilk bilgi bir söyleşim sırasında arkadaşının anlatıcıya "-Selam, Azouz! (s. 31) diye seslenmesiyle verilir ve özkurmaca ad sözleşmesi kesinlenir. Ancak okur ilerleyen bölümlerde anlatıcı-yazarın özöyküsel anlatısında açıkça adını ve soyadını kullanarak başarılı bir öğrenci olmasından duyduğu mutluluğu açıklar:

> Allahım! Yüce Allahım! Parmaklarımla gurur duyuyordum. Sonunda ben de akıllılardan birisi olmuştum. Sınıfın en iyi notunu ben, Azuz Begag, sınıfın tek Arap'ı almıştı. Hem de tüm Fransızların önüne geçerek! Gururdan sarhoş olmuştum. Gidip babama sınıftaki tüm Fransızlardan daha iyi olduğumu söyleyecektim. Sevinçten deliye dönecekti (s. 148).

Tenekelerden ve tahtadan derme çatma oluşturulmuş barakalarda ve her türlü olumsuzluğun ve kötülüğün kol gezdiği Şaba'da yaşamaktan utanan anlatıcı-başkişi, durumlarını Fransızların gösterişli, rahat ve varsıl yaşamıyla karşılaştırır ve kendisinin yaşam yeri olan baraka ile Fransız arkadaşının yaşadığı gösterişli büyük ev arasındaki uçurumdan ötürü arkadaşına ev adresini vermekten çekinir. Derme çatma bir barakada yaşayıp Fransız okulunda Fransızca öğrenmek ve öteki dersleri başarmak zorundadır. Ayrıca ailesine yardım etmek için de pazarda para kazanmak zorundadır. Okul ve gecekondu mahallesi onun için iki farklı dünyayı temsil eder. Birinde kendi ekinini yaşadığı ve dilini kullandığı bir ortam, ötekinde ise uymak zorunda kaldığı kuralların olduğu, hiç bilmediği bir dilin konuşulduğu yabancı bir dünya söz konusudur. Okulda Arapça ve Fransızca arasında sürekli bir ikilem içerisinde kalır ve kimi zaman dilbilimsel açıdan aradil olarak nitelendirilebilecek bir dil kullanımına başvurur. Anlatıcı-kişi, yoksulluğunu dışa vuracak güveni kendinde bulamaz ve aşağılık duygusundan ötürü, arkadaşı Alain'i kendisinin yaptığı kötü işleri yapamayacak kadar üstün görmektedir:

> Kalas ve oluklu demirden yapılmış barakalardan oluşan bir gecekondu kasabasında yaşadığımın ve bu şekilde yaşayanların yoksullar olduğunun farkındayım. Ailesi Monin caddesinin ortasında bir evde yaşayan Alain'i görmeye birkaç kez gittim. Bizim kulübelerimizden çok daha güzel olduğunu fark ettim. Ve alan! Evi bizim Şaba'nın tamamı kadar büyük. Kendine ait bir yatak odası, kitaplarla dolu bir masası ve kıyafetleri için bir gardırobu var. Her ziyaretimde gözlerim doluyor. Ona nerede yaşadığımı söylemekten utanıyorum. Bu yüzden Alain Şaba'ya hiç gitmedi. Rıhtımlardaki çöpleri karıştırmaktan, çöp dolu kamyonlara tutunmaktan, fahişeleri ve ibneleri haraca bağlamaktan zevk alacak bir tip değil! "İbne" ne demek biliyor mu ki? (s. 59-60).

Buna karşı öteki Arap arkadaşlarının inadına sürekli olarak roman ya da başka yapıtları okuma ve kendisini geliştirme çabası içindedir. Sınıfında Fransız öğrenciler gibi en başarılılar arasında yer almasından ötürü mahalleden sınıf arkadaşları arasında toplumsal dışlanmaya uğramaktan kurtulamaz. Kaldı ki bu çocukların arkadaş çevresi kendi toplumlarından oluşmakta ve Fransızlarla bir ilişki kuramamaktadırlar. Buna karşı küçük Azouz'un çok çalışarak derslerinde başarılı olması ve Fransızcayı da iyi düzeyde konuşuyor olması, onu kendi benliğini kaybettiği suçlamasıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Kendi soyundan olan arkadaşları onu Fransızlaşmış gibi görürken, Fransız çocuklar da onunla herhangi bir iletişim kurmazlar. Yeni ekine uyum sağlamasına yardımcı olan öğretmenleri kadar, onu hiçbir biçimde kabul etmeyen, orada bulunmasını/bulunmalarını içine sindiremeyenler ve her fırsatta yabancılığını yüzüne vuranlarla da karşı karşıya kalan anlatıcı-başkişi, ırkçılığın ve şiddetin Yahudileri ve Arapları ne kadar etkilediğini deneyimler. Babası, yaramazlık yaptıklarında onlara küfür olarak Yahudi demektedir. Yahudiliği bir sövgü olarak duyan Azouz okulda iki Yahudi kardeşle tanışır. Yahudi kardeşin birisi de ötekine, pis Arap diyerek küfreder. Bu onur kırıcı sözlere de tanık olan küçük Azouz, kendini aşağılanmış hisseder, içine kapanır ve dışlanmaktan korkarak bu Yahudi kardeşlerden Arap kimliğini gizler.

> Arap mısın yoksa Yahudi mi? diye sordu Taboul'un en büyüğü, biz konuşurken. [...]. Bu korkunç soru sorulduğundan beri, bir saniyeden kısa bir süre içinde binlerce olası cevabı düşünecek zamanım oldu. Tereddüt ettiğim izlenimini vermemeliyim. Ben bir Yahudi'yim! İnanarak söyledim. [...]. Ben Yahudi'yim, dedim. Çünkü onlardan iki tane var

> [...]. Ve Taboullar da bize, oradaki çölde bir milyon İsraillinin birkaç milyon Arap'ı bozguna uğrattığını söylüyor ve ben kendimi aşağılanmış hissediyorum. Bu yüzden Yahudi olmak benim için daha iyiydi (s. 188-189).

Kimlik olgusu, küçük çocuğun kafasının karışmasına yol açar. Yahudi arkadaşlarını kaybetmemek ve aşağılanmış duruma düşmemek için, önlerinde Kuran'ı Kerim ile ilgili küçültücü tutumlarda bulunur. Bu durum aslında roman yazarının pişmanlık duygusuyla cebelleşmesine neden olur. Bu olay Begag'ın, kendi ekinini ve dinini henüz içselleştirmediğini gösterse de öteki ekin ve dinlere de yakın olmadığını kanıtlarken, küçük çocuğun iki ekin, iki din ve iki yaşam arasında gidip geldiğini ve arafta kaldığını gösterir.

> En büyükleri bana ailelerinin onları sadece rahiplerin olduğu paralı bir okula göndermeyi seçtiklerini söylediğinde, içimi derin bir sevinç kapladı. Taboullar beni Tevrat'ı Kuran'la değiştirmeye zorladığından beri, onlarla her birlikte olduğumda kendime lanet ediyordum. Ayrılmadan önce evlerine gelmemi istediler. Annemin beni evde beklediğini söyledim ve ayrılırken güneyli aksanıyla "Selamünaleyküm" dedim. İkisi de kahkahayı patlattı ve sesimin neredeyse Arap gibi çıktığını söylediler. Ben de güldüm (s. 201-202).

Şaba'da çok kötü koşullarda yaşayan göçer işçi aileler için yaşam dayanılmaz derecede zordur. Yakın akrabalarının da yaşadığı Şaba'da Azouz'un babası Bouzid bir şantiyede inşaat işçisi olarak çalışırken annesi ev hanımıdır ve geleneksel ataerkil yaşamlarını sürdürürler. Öyle ki baba sinirlendiği zaman çocuklarına kemer ya da benzeri araçlarla şiddet uygulamaktan geri kalmaz, çocuklar da bu durumu kanıksamış görünürler. Abisi ve kız kardeşi de anne ve babasının tersine Fransızca konuşurlar. Yağan yağmurla birlikte çamurla kaplanan yollar, kadın-erkek herkesin ortak kullandığı dışarıda yapılmış derme çatma susuz bir tuvalet, kuyudan tulumba ile sağlanan ve su kaplarıyla evlere götürülen su, günlük yaşamları sırasında birbirleriyle saç saça, baş başa kavga eden ev kadınları bu esenliksiz uzamı dolduran eyleyenlerdir.

Şaba'da zor ancak olağan yaşam sürerken sınıfta uyum sağlamakta zorlanan Azouz'un çalışmayı sevmeyen Şaba'dan gelen tembel sınıf arkadaşlarından Moussaoui, bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları derste anlatan ve onlara büyüklere saygıyı, küçüklere sevgiyi, yakınlık, komşuluk, sağlığa uygunluk ve benzeri şeyleri öğreten öğretmenine, bu öğretilerden ötürü ırkçılık yaptığını düşünerek sözlü saldırıya geçer ve ırkçılıkla suçlar ve kitabının sayfalarını sınıfta parçalar. Şikâyet üzerine babasından dayak yiyen çocuk, öç almak için kendisine kötü davranan öğretmeninin elinin üzerine dolmakalem saplar ve yaralar. Bunun üzerine intihar girişiminde bulunduğu sırada Azouz onu kurtarır ancak olayın içine polisin girmesi üzerine hepsi Şaba'yı terk etmek zorunda kalacaktır. Fransız halkından görmüş oldukları kötü davranışlardan ötürü, bu göçer topluluklar neredeyse her Fransız bireye karşı önyargılı olup her birini ırkçı olarak görürler.

> Hepiniz ırkçısınız!" diye bağırıyor. Arap olduğumuz için kokumuzu alamıyorsunuz! Bay Grand tüm kartları elinde tutuyor. Saldırıyor: "Kendinizi böyle savunmaya çalışmayın. Gerçek şu ki siz tembel bir serserisiniz ve sizin gibi tembel serseriler hayatta hiçbir şey yapamaz. [...]. Yalancı!" diye devam ediyor Bay Grand. Azouz'a bakın... (Bütün başlar bana dönüyor) O da bir Arap ve yine de sınıf ikincisi... Yani bir mazeret arama. Sen sadece tembel bir aptalsın (s.103).

Begag ailesi de kentte bir *düşük maliyetli konutlara* (Fr. habitation à loyer modéré (HLM)) taşınır ve Azouz için yaşam Şaba'ya göre daha yaşanır, okulu da daha iyi eğitim almasının önünü açacaktır. Ancak olumsuzluklar peşlerini bırakmayacak, kentsel uzamda yaşama tutunmaya çalışan Begag ailesi, ev sahibinin isteği üzerine oturdukları evden bir kez daha taşınmak zorunda kalacaklardır.

Romanın son tümcesi, verilmek istenen ileti açısından göçer ve geniş toplumun karşılıklı tutumunu dışa vurmak açısından anlamlı görünmektedir. Kendilerine Duchere'de okullara ve çarşıya yakın yeni bir ev bulduklarını iletmeye gelen görevlinin babasına;

> (…) Peki ülkenize ne zaman gideceksiniz?
> -Bilmem ki, diyor babam, ellerini havaya kaldırarak. Allah bilir. Biz daha sene belki, belki bir daha hafta" (s. 240).

Bir göçer çocuğun yaşama tutunma ve uyum sağlayarak başarılı olma öyküsü üzerinden okura seslenen roman eşsiz anlatım gücü ve yazarın anlaşılır biçemiyle alanında örnek bir yapıt olarak yazınsal evrendeki yerini alır. İki dil, iki farklı kimlik, gecekondu mahallesinden kıyı mahalleye taşan yer yer anakentte süren yaşam ve sürekli bir kendini kabul ettirme çabası tüm roman boyunca etkili bir anlatımla okura sunulur.

SONUÇ

1980'li yıllarda ortaya çıkan *Beur* yazınının yerini, daha sonra koşulların değişmesi ile 1990'lı yıllarda *Yörekent* yazını alır. Her iki yazın, birbirlerinden farklı gibi görünseler de özlerinde aynı izlekler işlenir. *Beur* yazını sürecinde beliren yapıtlarda daha çok *verlan* ve argo dil kullanımı benimsenirken *Yörekent* yazınında *verlan* ve argodan daha çok KÇF dilinin varlığı söz konusudur. Hatta daha ileriye gitmek gerekirse, günümüzde KÇF'nin gelişmesine koşut olarak yeni bir yazınsal türden de söz etmek olasıdır.

Bu bağlamda Azouz Begag'ın incelediğimiz *Şabalı Çocuk* romanında kullanılan dil, verlan diline özgü örnekler barındırır. Romandan elde edilen ve verlan dilini oluşturan dilsel öğeler, Mağrip kökenli göçmenlerin Fransa'daki yaşamsal güçlüklerinin ve dilsel bütünleşme çabalarının bir yansımasıdır. Dil sorunu, toplum içinde anlaşma ve iletişim kurma açısından önemli bir sorun olarak belirir. Bu göçer topluluklarla ilgili olarak belirli yaşam ortamlarına ve ortaya çıkan olaylara dayanarak Fransız toplumunun önceden edindikleri olumsuz etkinin temelinde dil farklılıklarının yattığı ileri sürülebilir. Ayrıca Mağripli göçer topluluğun Fransız toplumu tarafından hor görülmesi ve buna karşı saygısız bir tutum benimsemesi sonucunda, bu göçerler Fransız toplumuna karşı bir tepki olarak söz konusu karmaşık dilsel bir çeşitliliği bilinçli olarak ortaya çıkarırlar. Ancak bu göçerlerin dilsel bütünleşme arzuları da Arapça sözcüklerin Fransızcayla birleştirilerek kullanılması, dilsel bütünleşmeye ilişkin bir örnek olarak gösterilebilir. Azouz Begag'ın bu romanı, gerçekten dilin sosyal ve ekinsel bağlamdaki rolünü vurgular. Öte yandan, sözcüklerin kesilmesi, biçimsizleştirilmesi, yeni kısaltılmış sözcüklerin oluşturulması gibi dilbilgisel değişimler, göçmenlerin deneyimlediği zorlukları ve yoksulluğu daha etkili bir şekilde ifade etmeyi amaçlar. Ayrıca Arapça sözcüklerin Fransızcaya uyarlanması, argo niteliği taşıyan sözcükler, düzenek karışımı ve düzenek kaydırımı gibi dilbilgisel karmaşıklıklar, göçmenlerin yaşadığı toplum içindeki yerini ve dildeki zorluklarını ve çift dillilik deneyimlerini gösterir.

Bu bağlamda göçerlerin yeni yerleşim yerlerinde yaşayan toplumla bütünleşebilmesinin en kolay ve önemli yollarından birinin göç edilen geniş toplumun dilini çok iyi kullanmalarından geçtiği, okulda, sokakta, eğitim görülen yerlerde ve başkalarıyla iletişim kurulan alanlarda dilin açar işlev gördüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda küçük Azouz, göç edilen geniş toplumun dilini anlama ve iletişim kurma konusunda oldukça başarılıdır ancak anadili Arapça konuşma, yazma, okuma ve anlama konusunda yetersizdir ve aynı zamanda bazı Arapça sözcüklere Fransızca karşılık bulma konusunda da sıkıntılar yaşar. Bu nedenle Fransızca tümcelerin arasına düzenek karışımına yol açan Arapça sözcükleri yerleştirip kullanmayı dener. Böylelikle verlan yöntemlerini ya da herhangi bir yöntemi benimsemeden gelişigüzel bir biçimde Arapça sözcükleri Fransızca sesletimine uydurarak tümce içlerinde yerleştirir. Aynı zamanda romanda Fransızca sözcüklerin de Arapça sesletimine uydurularak kullanıp biçimsizleştirildiği görülür. Bunun yanında verlan diline özgü sözcüğü bölme yönteminin kullanılarak oluşturulan bir sözcük dağarcığından da söz edilebilir. Romanda kullanılan her Arapça sözcüğün aslında dilsel bakımdan düzenek karışımına yol açtığı söylenebilir. Öte yandan az da olsa romanda düzenek kaydırımı olgusuna rastlanılır. Roman dilsel açıdan, Fransızca düzeneği temel alınarak oluşturulmuş olsa da farklı nedenlerden ötürü, halkın kullandığı sözcüklere yer veren, halkın zevkine uygun, halk tarafından tutulan ve benimsenen Arapça sözcüklerin Fransızca tümce dizgesi içinde sıklıkla yer bulması, romanı iki ekinin tanığı yapar.

Şabalı Çocuk, yazarın çocukluğunun öyküsüdür. Roman başkişisi, göç eden ve göç edilen toplumsal çevreyi en ince ayrıntılarına kadar özenli ve düzenli bir biçimde gözlemler. Anlatı başkişisi genellikle Arap kökenli olmaktan utanır ve bu kökenini girdiği göç edilen toplumun toplumsal ortamlarında özenle gizler ve hatta gizemi başarılı kılmak ereğiyle kökeni ile ilgili yöneltilen sorulara gerçek dışı yanıtlar verir. Öyle ki Fransa'da doğup burada yetişmiş olmaktan gurur duyar ve kendisine Lyon'da doğma şansı vererek yazgısını değiştiren anne ve babasını, yoksulluk içindeki öz vatanlarından göç edip Fransa'ya yerleşmelerinden ötürü her zaman haklı bulur. Göç edilen geniş toplumla bütünleşebilmeyi başarabilmek ereğiyle Fransızcayı iyi kullanmayı, gerekirse kökenini ve kimliğini gizlemeyi, Fransız toplumunun kendilerine karşı kötü tutum ve davranışlarını görmezden gelmeyi bilmek gerekir. Öyle ki küçük çocuk, okuldaki Fransız arkadaşlarını yakından gözlemleyerek, Araplara göre onların çağdaş, iyi eğitimli ve iyi yetişmiş oldukları kanısına varır. Yaşadığı topluma uyum sağlayabilmek için kökünden uzaklaşarak kendini Fransız olarak görmeye ve öyle tanıtmaya çalışır. Ancak bu çabaya karşın, beklenen uyum ve bütünleşmenin gerçekleşmesi olasılığı da çok uzak görünmektedir. Her ne kadar gecekondudan kent merkezine taşınmış olsalar da oradaki Fransızlarla komşuluk yapmaları ve insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmeleri olası görünmemektedir.

KAYNAKÇA

Begag, A. (1986). *Le Gone Du Chaâba*. Paris: Edition du Seuil.

Belghoul, F. (1986). *Georgette!* Paris: Contre Culture.

Cello, S. (2011). "Au-delà du roman beur: la littérature de banlieue". *Quaderni di Palazzo Serra*, 21, 189-211. 12 30, 2018 tarihinde https://www.academia.edu/15716537/Au-del%C3%A0_du_roman_beur_la_litt%C3%A9rature_de_banlieue_adresinden (erişim 08.08.2019).

Charef, M. (1983). *Le thé au harem d'Archi Ahmed*. Paris: Mercure de France.

Chraïbi, D. (1955). *Les Boucs*. Paris: Editions Gallimard.

Cohen, J. H. & Sirkeci, İ. (2011). *Cultures of migration: The global nature of contemporary mobility*. Austin: University of Texas Press.

Debov, V. (2015). *Glossaire du verlan dans le rap français*. Paris: L'harmattan.

Djaïdani, R. (1999). *Boumkoeur*. Paris: Seuil.

Duchêne, N. (2002). "Langue, immigration, culture: paroles de la banlieue française". *Érudit Revues Meta*, 47(1), 30-37. https://id.erudit.org/iderudit/007989ar (erişim 01.01.2019).

Ekici, S. ve Tuncel, G. (2016). "Göç ve İnsan". *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1), 9-22. https://dergipark.org.tr/tr/pub/birtop/issue/29486/316342 01.01.2019 tarihinde alındı.

Geiser, M. (2008). La "littérature beur" comme écriture de la post-migration et forme de "littérature-monde". *Expressions maghrébines*, 7 (1), 121-140.

Goudailler, J. P. (2002). "De l'argot traditionnel au français contemporain des cités". *La linguistique*, 1(38), 5-24. https://www.cairn.info/revue-la-linguistique-2002-1-page-5.htm (erişim tarihi 01.01.2019).

Hargreaves, A. G. (1995). La Littérature issue de l'émigration maghrébine en France: une Littérature mineure? Charles Bonn (Ed.). In *Littérature des Immigrations* (17-25). Pairs: L'Harmattan.

Hargreaves, A. G. (2014). De la littérature « beur » à la littérature de « banlieue » : des écrivains en quête de reconnaissance. *Africultures*, 1 (97), 144-149. Doi 10.3917/afcul.097.0144. ISSN 1276-2458 (erişim 04.06.2019).

Kettane, N. (1985). *Le Sourire de Brahim*. Paris : Denoël.

Kessas, F. (1993). *Beur's Story (Écritures arabes)*. Paris: Harmattan Editions.

Koçak, Y., ve Terzi, E. (2012). "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri". *KAÜ-İİBF Dergisi*, 3 (3), 163-184.

Muysken, P. (2000). *Bilingual Speech: A Typology of Code-mixing*. Cambridge University Press.

Mathieu, P. (2008). *La double tradition de l'argot: Vocabulaire des marges et patrimoine*. Paris: Editions L'Harmattan.

Nieser, M. (2005). *Le Verlan - règles et usages*. Paris: GRIN.

Nini, S. (1993). *Ils disent que je suis une beurette*. Paris: Fixot.

Özgür, U. & Topaloğlu, Y. (2023). "Fransızcadan Türkçeye Aktarılan Spor Terimlerinin Ses ve Biçim Bakımından İncelenmesi". *Söylem Filoloji Dergisi*, 8(2): 588-609.

Podhorná-Polická, A. (2006). "Les aspects stylistiques de la verlanisation (Stylistic aspects of 'verlanisation')". In *Dialogue des cultures: interprétation, traduction*. Praha: Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, p. 37-62, 26 pp. http://is.muni.cz/www/12093/articles/2006/dialogue/ (erişim 04.08.2019).

Reeck, L. (2012). "La littérature beur et ses suites". *Hommes et migrations* [En ligne], 120-129. Doi: 10.4000/hommesmigrations.1077 (erişim 04.08.2019).

Remysen, W. (2013). "Le français et la variation linguistique". *Dictionnaire Usito*. Unpublished. Les Éditions Delisme, p. 1-4. doi: https://doi.org/10.13140/2.1.1128.5280 (erişim 04.08.2019).

Sarroub, K. (1998). *Mercure de France*. Paris: Racaille.

Sirkeci, I. (2009). "Transnational mobility and conflict". *Migration Letters*, 6(1): p. 3–14.

Sirkeci, İ. (2012). "Transnasyonal Mobilite ve Çatışma". *Migration Letters*, 9(4): p. 353- 363.

Sirkeci, İ. ve Cohen, J. H. (2013). OpEd. "Not migrants and immigration, but mobility and movement", *Cities of Migration*, Thought Leadership, http://citiesofmigration.ca/ezine_stories/not-migrants-and-immigration-but-mobility-and-movement/ (erişim 04.08.2019).

Sirkeci, İ. ve Cohen, J. H. (2015). "Hareketlilik, Göç, Güvensizlik". *İdealkent*, 6(15), 8-21. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/idealkent/issue/36755/418719.

Tilbe, A. (2019). *Yeniötesi Yazında Özkurmaca*. London: Transnational Press London.

Tilbe, A. (2015). "Göç/göçer yazını incelemelerinde Çatışma ve Göç Kültürü Modeli". *Turkish Migration Conference 2015 Selected Proceedings*. London: Transnational Press London, 458-466.

Tilbe, A. (2021). "Göç(er) Anlatısı İncelemelerinde Çatışma ve Kültür(süz)leşme Yöntembilimi". Ali Tilbe ve Mustafa Cevat Atalay (Ed.). *Göç ve Sanat Okumaları- I* (9-32). Londra: Transnational Press London.

Tilbe, A. ve Yusuf Topaloğlu (2020). "Beur Yazını ve Verlan Dili: Fransa'daki Kuzey Afrika Göç(er) Söylemi". *Söylem Filoloji Dergisi*, *5(2):* 329-350.

Valdman, A. (2000). "La Langue des faubourgs et des banlieues: de l'argot au français populaire". *The French Review, American Association of Teachers of French*, 73(6), 1179-1192 (erişim 04.08.2019).

Vitali, I. (2009). *Intrangers (II) Littérature beur, de l'écriture à la traduction*. Paris: L'Harmattan.

Vitali, I. (2009a). "De la littérature beure a la littérature urbaine: Le Regard des 'Intrangers'". *Nouvelles Études Francophones*, 24 (1), s. 172-183.

Vitali, I. (2012). *Intrangers: Tome 1, Post-migration et nouvelles frontières de la littérature beur*. Paris: Harmattan Editions.

Yücel, T. (1993). *Anlatı Yerlemleri - Kişi / Süre / Uzam*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Wis, H. (1997). *The Vocabulary of Modern French: Origins, Structure and Function*. Paris: Routledge.

R

OKTAY YİVLİ

Kırk Yama

AŞK, EDEBİYAT ve ÖTEKİ ŞEYLER

Günce Yayınları

(İnanışlar ve Gelenekler Bağlamında)

TÜRK ve SLAV KÜLTÜRLERİNDE RENK SEMBOLİZMİ

DR. HAKAN SARAÇ

Günce Yayınları

Dr. Zuhal Emirosmanoğlu

Fenomenolojik Bir 'Çeviri İşi': Bachelard-Düşçizileri

Günce Yayınları

Mahmut Babacan

Üniversiteler İçin

Türk Dili Kompozisyon Bilgileri

Günce Yayınları

8. BASKI